

Austria mägikuurordist Montmar

Benatzky laulumäng "Valge hobuse" võorastemaja" Pärnu "Endla" teatris

Lavastaja — Kaarel Kilvet

Dirigent — Loit Lepalaan
Esietus — 17. detsembril

Porteri muusikal "Can-Can" Estonia Teatris

Lavastaja — Endrik Kerge

Dirigent — Tarmo Leinatamm
Esietus — 19. detsembril

Kaks muusikalist lavateost, mille esietendustega teatrid vaatatajaid rõõmustasid just enne jõulupühi, on igast kandidist nii erinevad, et võrdlemine ei tule kõne allagi. Kui üldse midagi saaks kõrvutada, siis mõlema teatri suhtumist esitavasse ja selle kaudu ka publikusse.

Ühelt poolt draamateater pistmas rinda nende jaoks mitte päris omase žanriga, kus suurimaks vooruseks kujunes eriline esitamise rõõm, selle muusika suurepärase tunnetaamine. Teiselt poolt muusika-teater oma õiges elemendis, hiilgavate solistidega, aga tül-

pinud ja käcgalöova musitseerimisega dirigendilt ja orkest-rilt. Mõlemad lavastused suurepärase kunstnikutöoga, roh-kete lavastuslike vaimukustega, hoogsa liikumise ja tantsuga. Aga mõlemad etendused ka väga pikad (üle kolme tunni), "Estonias" kestis esimene vaatus tund ja kolmveerand ning oli üsna tappev. Pärnu etenduses tekkis seisak lavastaja sekkumisega tegevustiku, et selgitada oma põhimõtet publikule. Selle vajadus jäi mulle arusaamatuks — kui lavastus ise režissuuri printsipi avada ei suuda, siis on midagi oluliselt vajaka.

Mõlemas lavastuses torкас silma paar lavastajate kinnis-ideed, mille iga hinna eest realiseerimisega kannatas mõni teine oluline külge. "Endla" teatris oligi selleks eelnimetatud seisaku aeg — idee oli keiser Franz Joseph I tegelaskuju asendamine Eesti VIP-iga (mis vaimukalt dešifreeriti Väga Isuäratava Persoonina). Tahaks loota, et järgmistel etendustel prominentidelt intervjuud enam võtma ei hakata. Nähtud etendusel igatahes püramiidi, mida näitlejad mitu tundi chitanud olid, järelejäänud ajaga uuesti sama kõrgu-seni viia ei jõutud. Pealegi,

Wolfgangsee-äärses mägikülas

Muusikast. Avataktidest peale paelus orkester oma professionaalse kõlaga, seda just keelpilide striihe silmas pidades. Küllap on siin oma osa Estonia Teatri orkestri kontsertmeistril **Mati Uffertil**, kelle dirigent **Loit Lepalaan** oli osanud angažeerida. Loit Lepalaan paistab klassikalist operetti hästi tajuvat. Ta suutis luua hea meeleolu, aktiivse musitseerimise. Teatridirigendina on tema areng tähelepanuväärne ja kogu aparati — orkester-koor-solistid — valitses ta päris kindlakäelisel.

Kujundusest. Jaak Vausi dekoratsioonid ja kostüümid magus-ilutsevas stiilis löid muheda olustiku. Taustad olid kui pildid seinal, sekka kohale lükatavad mängupaiku fikseerivad paviljonid (meenutasid kunagisi "elavate piltide" esitamise aegu). Ka vahe-eesriie, mis saanud oma idee ilmselt tegeliku "Valge hobuse" võorastemaja sissekäigupildist, andis jaakvaasiliku huumoriga paiga autogrammideks. Vasakul trupile, paremal prominentidele, kes järgnevatel etendustel osalevad.

Liikumisest. Hanka-Hannika Veide ja Laine Mägi tantsud-liikumisscened on ikka omamoodi värskena mõjunud. Esiletõomist väärrib Sulzheimeri ja Klaarakese tango, Giesecke ja professor Hinzelmanni paar, koori-tantsutrupi tantsud (kuigi kordamist liikumisjoonistes sai liiga pal-

"Valge hobuse" võorastemaja" Pärnu Endla Teatris. Keskel — Peeter Kaljumäe ja Sepo Seeman.

ju). Üldiselt olid tantsud rollidele sobivad, vaid trikoovabrikant Giesecke, kelle reumahai-ge kõnnakuga kergejalgne tants päris hästi kokku ei läinud.

Lavastusest. Kaarel Kilveti töö on tehtud traditsioonilises laadis. Sundkäik oli lavastaja jaoks koori kasutamine enami-kus muusikanumbrites, et vokaalset kõla toetada, ent selle kordumine numbrist numbrisse muutus pikapeale segavaks. Muusikalisi numbreid kokku oli palju ja mõned kärped tulnuks ehk asjale kasuks.

Ja veel: operettides on kena

komme lavastada ka lõpukum-mardused. Oli seda tehtud siingi, aga vaid esimeseks väl-jatulekuks, edasi järgmised korrad tekitasid aga laval segadust. VIP (keda peaks ju ka siis vastavalt kohtlema) lükati lihtsalt kõrvale.

Osatäitjatest. Näitlejate pooltel oli etenduses nagu kaks eraldi külge: üks see, mis hõlmab näitlejameisterlikkust — rollide olemust, lavakõnet, liikumist/tantsu, žeste, miimikat, ja teine, mis puudutab laul-mist. Pärnu teatri omas-mah-las-olek tekitab vastakaid tun-deid. Etenduse arenedes jõu-

takse mänguliselt meeleolu, tempod jne. üles kruvida, publik on trupil peos, aga mitme laulu puhul paraku see kontakt hajub. Esile tulevad vokaalsed puudujäägid ja kogutulemus taandub asjaarmastajalikule tasemele. Kogu trupist erines vokaalse esituse mõttes vaid **Peeter Kaljumäe**, kes oma rolliga kenasti toime tuli.

Mängulises osas oli toreid osatäitjasi mitu: eelkõige **Jaak Rekkori** edev töösturi-poeg **Sigismund Sulzheimer**, temale sekundeerimas **Laine Mägi** "pudikeelne" Klaarake, lihtsameelsete paar postiljo-

KALJU PRUULI foto

artre'ile

torkas kinnis-
cest rea-
s mõni
"Endla"
nimeta-
e oli kei-
elaskuju
VIP-iga
sifreeriti
oonina).
rgmistel
delt in-
ei haka-
igatahes
ad mitu
irelejäa-
kõrgu-
Pealegi,

esietendusel olid Priit Aimla vastused tunduvalt vaimukamad, kui lavastaja Kaarel Kilvet vastu võtta suulis. Nõnda ei haakunud VIP-i stseeniga ka see intervjuu ise.

"Estonias" püüti mosaiiksetest lõikudest tervikut teha nende mehaanilise liitmisega pikaks poolajaks, aga publiku tähelepanuvõime ületati ja saavutatud efekti asemel oli reageeringuks "oh issand, ikka veel!". Paar pilti, mis tegevusele tervikuna mitte midagi juurde ei andnud (apaššide võõrastavalt julm kaklus, karneval) ja võinuks vabalt ku-püüri alla jääda.

Kati Katrin Nielsenilt (kas ainult need lapsemoodi pehmed l-d ja n-d vajalikud olid?) ja Pikolo Sepo Seemanilt (kellel tundub laululisi ressursse rohkem olevat, kui see roll paista laskis), vihahoogude all kannatav trikoovabrikant Giesecke Jüri Vlassovilt, vaene professor Hinzelmann Feliks Kargilt (eriti toredad olid Vlassov-Kark paaris), särtsakas Tene Ruubel vabrikandi tütre Ottiliena (mida annaks küll teha näitlejanna hääle päästmiseks?), toimikas võõrastemaja perenaine Lii Tedrelt, elukutse-ilus-poiss stiilis advokaat Otto Siedler Aare Laanemetsalt ja muudugi kogu lava valitsev Peeter Kaljumäe ülemkelner Leopold.

Priit Aimla sõnademänguline küllalt vaimukas tekst oli täis tänapäevalisi mõisteid, mis tegevustikuga enne Esimest maailmasõda ometi toredasti kokku kõlas. Isegi Rodgersi "Oo, kuis nii kaunis on hommik", mida advokaat Siedler oli tsiteerima pandud ja mis kirjutatud ju kümme-kond aastat hiljem kui Benatzky laulumäng, ei häirinud põrmugi. Priit Aimla kaasautorlus libreto juures tegi ka loogiliseks tema kui VIP-i osalemise etenduses.

Montmartre'il oli kohtupingis tants

Estonia Teatri suurejooneline lavastus terve galerii kõrgetasemeliste osatähtmistega, kaunite lavapiltidega ja vaimukusekaskaadidega misanstsese-

"Cän-Can" Estonia Teatris. Helgi Sallo, Hans Miilberg ja Ervin Kärvet.

HARRI ROSPU foto

nides — nii oleks ehk ühe lausega etenduse plusspooled kokku võetud.

Kujundusest. Georg Sanderi tugevaid külgi on ikka olnud väga maalilised, peene väljatöötusega, stiilsed, olustikulisel täpsed horisondid. Igaüks kui kunstiteos omaette. Täpsed kavandid on õnneks Estonia Teatris alati sama täpselt ja korrektselt ka teostatud (Uno Kärbis ja Järvi Kotkas). Taustadele lisab koloriiti ka oskuslik lavapiltide valgustus. Georg Sanderi realistlikele dekoratsioonidele on vääriliseks täienduseks Mari Ann Ahase — debütant Estonia Teatri lavastustes — kostüümid. Ta on lasknud oma fantaasiat vabalt lennata, kostüümide on stiililiseltki mitmesuguseid, ometi sulavad need hästi üldpilti. Eriti paistab silma karnevalistseen, mis on just nii kirju, kui üks vägev maskipidu olema peab, seal pole ülekaalus mitte lihtsalt fantaasia, vaid vaimukas mõttelend. Nagu ikka "Estonias", on kostüümid (selle ala juhataja Leida Tallo eestvõtmisel) väga korrektsed teostusega.

Lavastusest. Üle hulga aja näitab Endrik Kerge oma õiget lavastamise oskust etenduse üldise hinguse, täpselt väljatöötatud misanstseneide ja hülgavate vaimukate leidudega. Päris selgelt ei saanud aru, miks oli nii rohkete pildivahetustega tükki vaja teha, kogu aeg vahe-eesriidiga ja

mitte kasutada näiteks pöördlava. Esietendusel olid pidevad vahemängud ebahuvitavalt musitseeriva orkestriga küllalt igavad. Küsitav oli avastseenis teksti liiga kiire tempo (mahavuristamine, millele lisandus mitte kõige korrektsem diktsioon) ja vaataja ei suutnud selletõttu kohe haarata situatsiooni ning lugu ei käivitunud. Ainsana olid arusaadavad Hans Miilbergi repliigid (ja seda mitte ainult selles pildis), kuid tema üksi ei suutnud stseeni päästa.

Osatähtjatest. Tugev solistide koosseis ongi selle lavastuse suurim väärtus. Eelkõige Helgi Sallo kohvikuomaniku Pistache'i osas ja Hans Miilberg kohtunik Aristide'ina. Nauditavad esitused iga kandi pealt. Sallo oma tundliku tajuga püüdis ka orkestrit Tarmo Leinatamme käe all õhutada aktiivsemale tegutsemisele, aga dirigenti õnnestus äratada alles teises vaatuses (laul "Armastan Pariisi"). Väikese märkusena (ka päikesel on plekid): kohati on liiga lahtine vokaal e, millele võiks pöörata tähelepanu. Ühes laulunumbris, kus primitiivsena kordusid tead-pead riimid, kõlasid need täad-päad. Saavutuseks on kunstikriitik Hilaire Jussac Tõnu Kilgaselt, kes on töötanud välja konkreetse nimetüübi omapärase kõnemanneri (laurilcesilik prantsuse r, heledam häälevärv, kõrgenevad lauselõpud). Kõrgema vastupanu teed min-

nes võinuks ta kasutada ju oma tavalist häält. Lavakuju, tekst, rollijoonis ja hoogne tempo andnuks niigi toreda osa, aga näitleja seadis enese jaoks lati kõrgemale. Efekt-selt koomilised olid stseenid Kilgas—Oja, Kilgas—Levandi. Peeter Oja bulgaarlasest skulptori Boris Adzinidzinadzena oli lähtunud tugevates värvides ramedavõitu temperamendi loomisest ilmselt autorite lähtekohast — gruusia nimega bulgaarlane ("üks Siber puha!") võib ju nii ohjeldamatu olla küll. Õnneks oli Peeter Oja skulptor seejuures lapselikult siiras ja äratas sümpaatiat. Rõõmustas Pirjo Levandi, kes loomuliku ja särtsaka mänguga pakkus võrdset partnerlust kogenud kolleegidele. Väiksematest rollidest oli etenduses terve rida koloriitseid kujusid: Kalju Karaski Kelner, Villu Valdmaa Poet, Tõnis Lepa Modell, aga ka Aivar Hundi Vihmauss, Peeter Karelli Sekundant, Marvi Taggo Tänavatüdruk — igaüks rollile ainuomase kõnemanneri, kõnaku või žestidega.

Tahaks loota, et jooksvas mängukavas ei kao näitlejate särav mäng ja orkester (eriti dirigent) võtaks kasvõi veidi-gi sellest ka endale omaks. Siis võiks ütelda, et menulugu on tõesti menuloo tasemel.